

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Historii Żydów Polskich oraz Goethe-Institut w Warszawie zapraszają:

Yael Bartana *Mur i wieża*

wieczór anonsujący powstanie pierwszego kibucu w Europie

25 czerwca 2009 (czwartek), godz. 19.00

miejsce budowy Muzeum Historii Żydów Polskich, skwer przed Pomnikiem Bohaterów Getta

Najnowsza praca izraelskiej artystki Yael Bartana (ur. 1970 w Afula) zatytułowana „Mur i wieża”, jest rozwinięciem jej wcześniejszego filmu „Mary Koszmary” z 2007 roku. W tamtej realizacji, nakręconej w Warszawie, młody lewicowy aktywista (w tej roli Sławomir Sierakowski, redaktor naczelny „Krytyki Politycznej”) przemawia przy pustych trybunach na Stadionie Dziesięciolecia, zachęcając trzy miliony Żydów do powrotu do Polski: *Dziś ze znużeniem patrzymy na nasze podobne do siebie twarze. Na ulicach wielkich miast wypatrujemy obcych i wsłuchujemy się w ich mowę. Tak, dziś już wiemy, że nie możemy żyć sami. Potrzebujemy innego, a nie ma innego bliższego nam niż wy! Przybywajcie!*. Przepowiednia wielkiego powrotu środkowo-europejskich Żydów ziści się w obecnej pracy Bartany. Akcja „Muru i wieży” rozgrywa się na placu budowy "pierwszego kibucu w Europie", w miejscu gdzie stanąć ma budynek Muzeum Historii Żydów Polskich – na skwerze przed Pomnikiem Bohaterów Getta. Artystka prezentuje hipotetyczny scenariusz, w którym żydowscy przybysze osiedlają się na polskich ziemiach, stosując procedury z lat 30. Bartana nawiązuje do metody *Homa U'Migdal* (mur i wieża), stosowanej przez osadników żydowskich podczas arabskiej rewolty z lat 1936-1939 roku, w czasach funkcjonowania Brytyjskiego Mandatu Palestyny. Mimo zakazu anektowania kolejnych terytoriów, powstały wówczas 52 nowe osiedla. Budowano je zazwyczaj w ciągu jednej nocy, jako że obowiązujące osmańskie prawo zabraniało niszczenia już wzniesionych budynków. Wznoszone w pośpiechu kibuce składały się wyłącznie z podstawowych elementów – ogrodzenia i wieży, dopiero później uzupełniano je o budynki mieszkalne i gospodarcze. Bartana bezpośrednio odwołuje się do taktyki „muru i wieży”, naśladując formę i układ konstruowanych wówczas kibuców.

Artystka fantazjuje na temat nowego prężnego ruchu, konsolidującego żydowskie pragnienie powrotu na ziemię przodków – Ruchu Odrodzenia Żydowskiego w Polsce. Jego charakterystyczne logo, orzeł biały na tle Gwiazdy Dawida, pojawia się na wszystkich drukach towarzyszących projektowi „Mur i wieża”. Bartana przypomina o syjonistycznym śnie, przywołując heroiczny obraz silnych, pięknych mężczyzn i kobiet, którzy w najbardziej niesprzyjających warunkach budują domy i uprawiają ziemię, uczą się, wychowują kolektywnie dzieci, dzielą majątkiem, a jednocześnie odpierają ataki wroga. Bartana porusza się po niejednoznacznym polu, naznaczonym widmem nacjonalizmu i militarnej determinacji, dotyka towarzyszącej historii osadnictwa pamięci o antysemityzmie i eksterminacji. Projekt ten przypomina również o przedwojennych, eksperymentalnych kibucach na ziemiach polskich, gdzie testowano rozwiązania architektoniczne i agrarne, przed ostatecznym osiedleniem się w Palestynie - jedna z takich "żydowskich farm" znajdowała się w latach 30. na warszawskim Grochowie.

Kibuc w środku Warszawy jest siłą rzeczy strukturą obcą, niezasymilowaną, mimo że ściśle odnoszącą się do historii miejsca, które wchodziło w skład Getta Warszawskiego (1940-1943). Artystka testuje reakcje na nieoczekiwany powrót „dawno niewidzianego sąsiada”. Przywołuje także zapomniany wątek, rozważanych przez syjonistów, alternatywnych miejsc dla państwa żydowskiego, jak np. afrykańska Uganda.

Wieczór anonsujący projekt „Mur i wieża”, 25 czerwca 2009, godz. 19.00

Film nakręcony w warszawskim kibucu będzie zaprezentowany w drugiej połowie roku, m.in. podczas Kongresu Kultury Polskiej w Krakowie, sam kibuc zaś zostanie użyty 25 czerwca jako scenografia wydarzenia promocyjno-edukacyjnego, zarysującego historyczne i artystyczne konotacje projektu Yael Bartany. Słowo wstępne wygłoszą: Jerzy Halbersztadt (dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich) i Sebastian Cichocki (główny kurator Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie). Yael Bartana opowie o swoich warszawskich projektach oraz wcześniejszych realizacjach, zaprezentowane zostaną również fragmenty kronik filmowych z lat 30. o osadnictwie żydowskim oraz poprzedni film artystki "Mary Koszmary".

Yael Bartana „Mur i wieża”

produkcja: Naama Pyritz, architekt: Gilia Breger, operator obrazu: Uri Ackerman, Nicolas Villegas, dźwięk: Daniel Meir, kuratorzy: Diana Shoef, Sebastian Cichocki, projekt graficzny: The League, organizacja: Muzeum Historii Żydów Polskich, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Goethe-Institut w Warszawie
Projekt powstał na zamówienie: Ostrovsky Family Fund, Instytut Adama Mickiewicza, Annet Gelink Gallery Amsterdam, Sommer Contemporary Art Tel Aviv, The Netherlands Foundation for Art, Visual Design and Architecture, Amsterdam.

Dodatkowe informacje: sebastian.cichocki@artmuseum.pl